

10 CÉNTIMS

NÚMERO 11

EL CVENTO — VALENCIÁ

¡CÓSES DE LA VIDA!

Novela curta

Orichinal de

Ramón J. Crespo Martín

Ilustracions de F. MARTÍN MARQUÉS

El Cuento Valenciá

DIRECTOR: Bernat Morales San Martín

Ramón J. Crespo

Es ú dels chovens qu' escomensen ara y mereix que els seus treballs se donen al publich, pa estimularlo á fer més y millor. En el semanari IMPRESIONES publicà alguns cuentos y poesies que mereixqueren una regular aseptasió, si be es veritat que doná la poca extensió dels treballs lliteraris, no podiem chusgarlo en detall. En el diari EL CORREO te insertaes també algunes composicions. Com tots els prinsipiants, té deféctes que correchirá fàsilment, y que son perdonables, perque en la noveleta que hui publiquém demóstra tindre una viva y clara imachinasió y espírit observaor de la realitat, al mateix temps qu' una dicsió elegant y apropiá als asunts que tracta. A estes condicions hiá que añadirel fondo esencialment moral de **CÓSES DE LA VIDA!**, lo que no tots els escritors de ara tenen present al donar á la publisitat les seues obres.

Biblioteca de EL CUENTO VALENCIÁ -Números publicats

1 **La desposada de la mar.**—B. MORALES SAN MARTÍN. Ilustracions de R. Stols.

2 **El chiquet del pá.**—**La pichor pobresa.**—L' indiscrecio.—Per N. OLLER. Ilustracions de Boix.

3 **L' insendiari.**—L. TOLSTOY. Ilustracions de R. Verde.

4 **La mula y el bòu.**—B. PEREZ GALDÓS. Dibuixos de Ch. M. Llácer.

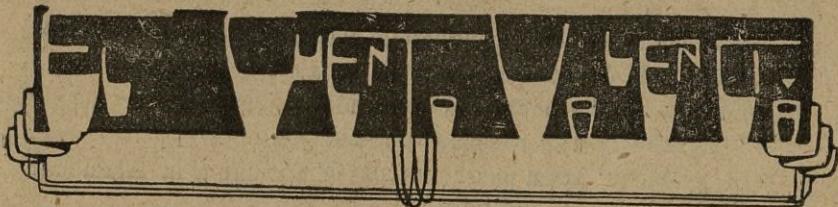
5 **De la serse.**—CHUSEP MARIA ESTEVE VICTORIA.

6 **El bes de la glòria.**—JOAQUIN VENTO. Ilustrat per Federico Mellado.

7-8-9-10 **Flór de pecat.**—MORALES SAN MARTIN. Dibuixos de F. Mellado.

11 **¡Cósés de la vida!** - RAMÓN J. CRESPO. Ilustracions de F. Martin Marqués.

Administració: Kiosco Popular.--P. Emilio Castelar

¡Coses de la vida!

*A mon respectable y volgut
amich D. Lluís Cebrià
Merquita, ilustrat metche,
entusiaste amador y cultivaor
afortunat de les lletres valen-
cianes : : : : : : : : : :*

I

Un chesmiler que lluix ses flòrs, semblants à petites creus de puríssima blancor, resaltant d' entre la fosca verdor de les fulletes, al mateix temps qu' embalsama en sa flairosa fragansia aquell ambient pur y delicat, resibint les carisies d' un raig intens de claríssima lluna, reina soberana de la nit silensiosa, ampara á la parella, que sòls de son amor parlen tranquil·s, gochosos, alegres, prenintlo per mut confident.

A la sortida del taller l' esperava el seu Rafel, y cuan^t ella el saludà sonrient, s' achuntaren els dos:

—Es pronte encara—digué ell.

—Es de veres, no son mes que les sét; pensaba qu' ixiriem á les huit ó que velariem, per aixó no t' esperaba.

—Ya ho sé, pero com á mig dia no me ho has fet sèrt, per si vos soltaben pronte he vingut á esperarte.

—Molt m^e alegre—respongué ella clavant en els ulls de Rafel una mirá mescla d' agraiment y d' alegría.

—En casa no t' esperarán á estes hóres.

—Tens rahó; podém pasechar un rato.

—Sí, ¿vols qu' anem pasechant pasechant cap á la Alameda?

—Bueno, lo que tú vullgues.

Prengueren el camí que Rafel señalá, y á la Alameda es dirichiren felisos per disfrutar d' aquells momentets que no sempre alcansaben.

Póch á póch, la nit anaba sentant el seu impéri; en la inmensa volta del sél, en ans rochenca á causa dels darrers suspirs d' un sólque moria, anaren apareguent puntets de plata, que s' estenien molt de presa y rápidament se multiplicaben. Blancosos nugolets de fantástichs contorns y festonechants caprichosos ocultaben de quant en quant el platechat sercol del astre de la nit, deixant vore tan sòls una resplandor confusa de blancor blabosa de nácar.

La molta chent qu' en l'^a Alameda disfrutaba dels encants d' una primaveral vesprá, aná desfilant per els pònts en direcció á la ciutat: els coches que, formant fileres llargues y desarreglaes, emplien l'^a andén sentral, com si obediren á una consigna, desaparegueren uns darrere d' atres, deixaut en bréus instants desért aquell paseig.

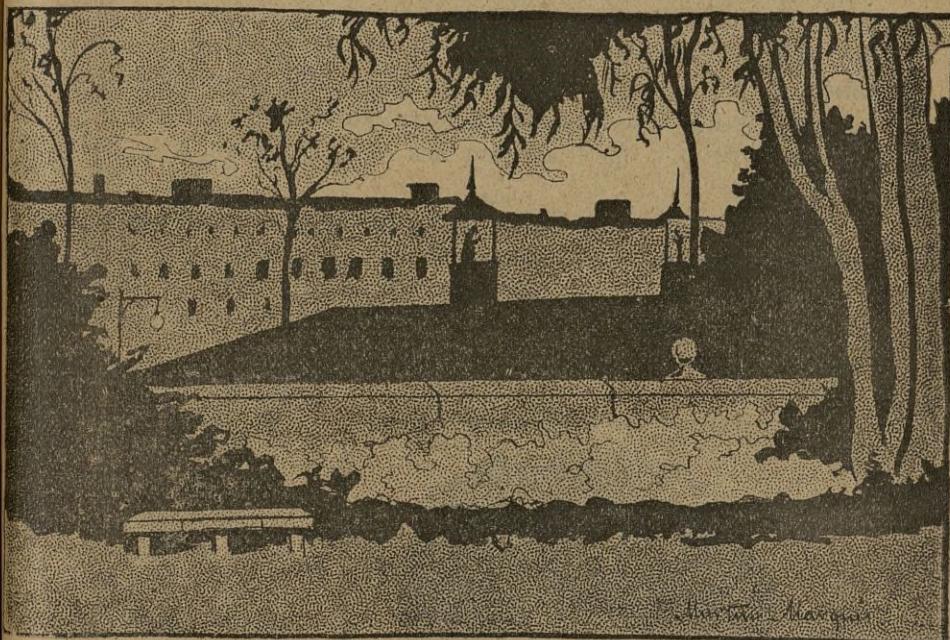
Els tronchs dels variats abres y els masisos de chardinería, ferits per el reflejo de la lluna, projectaben sombres, qu' al confundirse marcaben en la térra, de groguench color, formes rares y dibuixos fantástichs de gran tamàñ y negrós conchunt.

L'^a Alameda es convertí en un paraís, ahon ni sixquera el suau rumor de les fulles s' arriba á escoltar: un poeta habera sentit allí acarisiar sa front per les muses, qu' en aquell edén, frívoles y veleidoses, li susurrarien als oits les mes tèndres cansóns y els mes poétichs pensaments.

Chunt al andén de la dreta, el riu, el pònt machestuós, com pagat de lluir sa esbeltés arquitectònica sobre l'^a estéril Turia, tan escàs de corrent á fórsa de sangries. A l'^a atra part del riu, la ciutat en les cùpules esfumaes, baix la claritat que d' alguns carrers s' eleva, volent aplegar en atreviment hasta próp delsòl, com pa dirli qu' els hòmens sabem fer la llum cuant ell mos la nega.

En el pònt, dos fileres de llumenetes: á intervalos freqüents

una potent lluminaria, que, saltant les baranes, aplega hasta el riu, pasant por la moruna construcció en batallaes de chillona campana y ensordidor roido de cristals. Casi al final se venuen borroses les figures dels dos sants, cubértetes per els samboriets de

blabes teules, que relluixen vivament: mes llunt, resplendor de arcs electricis; les casés, com marcant una silueta irregular, que sembla una chegantina pinsellà sobre el lléns distant del sél, colo-rit per la lluna.

En eixe andén, pròxims al Turia sech, próp del póngt maches-tuós y sentats en banch de pedra, ocult per el chesmiler de les floretes, tan dolsament perfumaes per la Naturalea, estan els dos: ella es Amparo, bordaora en ór, te dénaus àns, es inosent com pensament d' anchel, bonica com capoll de rosa: els seus ulls, grans y negres, orlats per sombroses ulleres, donen una expresió de dolsor y d' hermosura á sa cara verchinal, en la que uns llabis róchos, de rochor de mangrana, sempre sonrients, deixen adivinar un ànima pura y leal. Quisás la Venus de Milo l' habera en-

vechat al contemplar el seu cós primorosament modelat, com per anhel vengut á la térra, en l' unica intensió de donar vida á aquella escultura de tan delicades líneas y conchunt tan primorós.

Ell, chove adinerat y hórfe de pare y mare, es Rafél Satorres.

Pergué á son pare cuant tenia dos años, y al morir sa mare quedá baix la tutela del «consell de família», institusió que la llei ha creat pera custòdia de la persona y bens del hórfe qu' encara no te ventires años. A Rafél lin faltén pôchs pa ser declarat machor d' edad; dins dos años serà dueño absolut del capital que son pare li deixá y que li asegura una renta d' alguns mils de duros anuals.

Amparo ignóra qui es Rafél; sap no més lo qu' ell li digué al demanarli relasions, es dir, que no te pares y que viu á còsta de les bondats del tio Chaume, que li paga la carrera (mentira gran, puesto que no estudia desde qu' acabá el Bachiller) y el vist decorosament, gracies á que te un bón bolsó.

Es de pensar que Satorres no li habrá dit la veritat pa qu' ella no reflexione que no es del brás de qui diu volerla pa ferla sa compaüera etéerna davant dels hòmens y de Deu. ¡Mala intenció portaba si era aixina!

Despreocupats del temor que sempre ocasiona el pensar qu' algú pót estar observant, y obedint á una fórsa atractiva, superior y mes fôrta qu' els.

miraments naixcuts al temor del *¿qué dirán?* Amparo y Rafél están chuntets, molt chuntets, rosantse les cares, tocant les guies del esturufat bigót de Rafél els ulls brillants de la sehua amada, y acarisiant la front sudorosa d' ell alguns cabells d' ella, que semblen fils de seda, y qu' un agradable y fresch ventet fa móure en caprichoses ondulasións y sinuosidades.

Oixcam lo que dihuen:

—No pót ser atra cosa, yo tinch molt de pesar.

—¡Trenta dies! Un mes sense voret... no t' envaches Rafél, excusat com pugues...

—Yo bé vullguera, pero es presís; mon tío m' envía y yo no puch fer atra cosa qu' obedirlo.

—¡Si es tan urchent!...—digué Amparo com vensuda á prestar per la fórsa aquella conformitat.

Calláren els dos: después de curts instants de complet mutis, me agarrà ell entre les sehues vigoroses les delicades manetes de Amparo, y acostántsela més paca ell, en tó mescla d' alegría y de satisfacció al vore que un cór de verche llatia á impuls del seu amor, pensant en que pa ser dueño d' aquells encants había de aprofitar un moment de convicció d' ella, un instant de demostració de cariño, digué:

—En quina pena ho dius, de qué mala gana te coniformes.

Amparo dixá escapar un suspir, y mirant dolsament al seu Rafél, se deixá oprimir les mans per ell. Atra vegá va tornar el silénsi, pero fon un silénsi elocuent en qu' els ulls y les mans dihuen mes qu' els llabis; fon ú d' eixos instants en qu' el cór era l' unich dueño del organisme de Amparo; no reflexionaba que li consentia masa al seu amor, no pensaba qu' anaba perdent terreno, ¿pa qué? Quant el cariño se sent molt fondo no se pensa, y la pobra Amparito volia molt y de molt bona lley á Satorres; no cabien pues les reflexions.

Ella fon qui parlá:

—T' en vás; no vindràs á esperarme al taller, no tindré presa en que done l' hora d' eixir, perque no tindré la satisfacció de saber qu' ha de trobarte esperantme..., qué trista me tindrás... y no son dos dies; es un mes; tú no saps lo qu' es aixó pa mí. ¿Vindràs pronte?

—¡Sí, Amparito mehua, sí; lo mes pronte que puga!

—¡Qué pena tinch! M' agarren ganes de plorar sóls de pensar qu' he d' estar tant de temps sense voret, sense parlar en tú.

—Si en mí estiguera el remey, ¿creus tú que per tú no evitaría este viache?

—¿Per mí no més?

—Calla; per tú y per mí. ¿Te penses que yo no patiré estánt sinse poder dirte lo que t' idolatre, lo qu' el meu cór sent per tú?

—Si, te crech. Me consolaré—digué la bordaora com si habera trobat un mig remey pa el seu mal—mirant á tot hora en lo teu retrato, dientli á aquell troset de cartó qu' et vullch, que seré pa tú, qu' eres la mehua felisitat...

—¡Qué anchel eres! Diges, diguesme tot aixó que tant m' agrá, seguix parlantme aixina, que no 'm canse d' oirte...

—Sí, sí—digué reguiñoseta;—pero...

—Pero... ¿qué?

—¿No m' olvidarás?

—Calla!—oposá ell en aire d' ofés—no ho nomenes, no ho penses, ¿Nó saps que te vullch molt?... ¡Qu' ocurrénsia!

—Si, ya ho sé, es broma, ya sé que me vòls molt.

Aprofitá Rafél el moment de la afirmasió de Amparito; rodechantla en sons forsuts brasos, apresonantla per el flexible talle, la dominá de tal módo, que fon imposible tota resisténsia per part de la infelis, qu' al contacte de ell, sufri extraña sensació qu' acabá en les pòques fòrses que li quedaben, de tal modo, qu' apenes si tenia alé pa dirli chemecant:

—Sòltam, sóltam, vida mehua; fug, fug, Rafél, deixam, apartat que me cremes, tin pietat de mí... ¡per Deul!

—Nó, no te deixe, nó. —ruchia ell, fiero, descompóst.

—Ay, tinme llástima... Yo seré tehua.. ara no .. atre... atre dia...

Cuant Amparo, finchintse malalta, se chitá en son llitet aquella nit, es va donar conte de lo sosoit y plorá, plorá en silénsi, pa que no li conequeren l' afronte qu' acababa de sufrir.

En mig de la imensitat del seu dolor, encara conservaba el eco de la veu de Rafél, y mentalment se repetía ella mateixa les promeses y churaments qu' ell li va fer. Sempre era un consuelo...

Alguns dies després de consumat el sacrifici, Rafél Satorres ocupaba el quart número 12 del «*Gran Hotel d' Espagne*», ú dels hotels de primer orde que en París hian montats.

Aná en companyia del seu tutor, D. Juan Ruiz, á pasar els mesos de maig á juliol.

París, la gran ciutat cosmopolita, els halagá de tal manera, que no foren tres, si no sét ó huit els mesos que pasaren divertinse.

—Asó es vida, asó,—dia Rafél entusiasmat—que no aquell insignificant moviment de València; ¡qué dónes! ¡qué llibertat de costums! ¡qué sivisme! De bona gana, si puch, m' en vindré á viure asi en quant siga machor d' edat.

Habia conseguit de les parisines lo que tot home que tinga dinés pót conseguir, es dir, de sértia classe de chiques, no de totes naturalment: la vida de visiós qu' allí portaba el fea olvidar recòrts d' escenes que en la seua València li habien pasat, y á ben segur que si les recordára, s' olvidaría y fuchiría dels engañosos brasos y mentiroses carisies de les qu' ell pensaba que, per uns billets de Banch, li ofrendaben els tresors dels seus encantaors y perfumats cósos.

Raro era el dia en que no portaren á Rafél en un coche, mig idiota y borracho del tot, en el frach arrugat y desbotoná la camisa, después d' haber pasat la nit anterior en el reservat d' algun restorán ahón oferi opíparo banquet á la *cocote* que sabé atraparlo.

Els ratos que tenia fòrt el cap anaba á pasechar, irreprochablement vestit, elegant exageradament. Casi sempre anaba als Camps Eliseos ó al Bosch de Bolonia; eren els seus paseigs favorits.

Ni á ell ni al seu tutor els quedá res per vore: desde el «*Gran Teatro de l' Opera*» hasta el mes infim *cabaret*, tot ho visitaren. La «*Comedie Francaise*», un teatro hermosissim, era el puesto predilecte de D. Juan Ruiz; en cambi á Satorres li agradaben mes «*Folies-Bergeres*» y «*Varietées*».

En un restorán ahon anaben á sopar casi totes les nits, feren amistat en un matrimóni español que també allí concurria diariament.

El marit era viachant dels grans almaséns del Louvre, y fea temps, que, á consecuēnsia de sértia enfermetat que patia, li ha-

bien donat tres mesos de llisénsia; ella era una sobérbia andalusa, naixcuda en un poblet de la provinsia de Sevilla: era hermosa de veres; podia estar pagat el comisioniste de tindre per compaünera á tan bonica criatura.

Pronte la cordialitat més franca y l' amistad mes entusiasta reiná entre els quatre espanyóls. Gutiérrez, qu' aixina cridaben al viachant, els oferi sa casa, un modést, pero ven arreglat quint piso en el carrer *Montparnise*. Rafél y D. Juan anaren moltes vegaes, y be els fea Socorrito, l' andalusa, un refresh y els obsequiaba lo millor que podia, be els陪伴aba Gutiérrez á visitar el «Museo del Louvre» ó el camp d' equitasió á vore el «Concours hipique» ó el «Foot-ball», etsétera. Els tres espanyóls se volien com si haberen segút amichs de tota la vida: ella simpatisá molt en el tutor de Rafél y en éste, sobre tot en éste.

El matrimóni y els forasters féen contínues expedisións als poblets dels alrededors de París, durant les que reinaba molta alegria. Tots els gastos corríen de conte de *Rafaelillo*, com l' apellidaba l' andalusa-parisien; de res valien les protéstes de Gutierrez; Satorres no volia consentir qu' este pagara res.

Una vegá de tantes projectaren una excursió á Saint-Cloud. Habien d' alsarse molt matinet pa gochar de les hermosures del panoram. Cuant ya estaba tot dispóst y arreglat, el Sr. Gutierrez va rebre orde de anar urchentment y sense pédre tren á Marsella, pues un comersiant allí establit demanaba el mostruóri de sederíes y pasamaneria. En vista d' esta contrarietat, Satorres y don Juan desidiren suspendre el viache, aplasantlo pa cuant tornara Gutierrez. Socorrito indicá que seria difisil que el seu marit vinguera pronte, pues de Marsella l' enviaríen á un atre punt y quisás tardara en vindre. El viachant afirmá lo dit per Socorrito y els animá pa que feren l' excursió encara qu' ell, sentito molt, no poguera acompañarlos, pero, al menos la sehua señora si que volia qu' anara en ells.

Rahó vá, rahó vé, el cás fon que Gutierrez s' en aná, y dos dies después prenien el tren Socorrito, Satorres, el tutor y una criaeta que tenia Socorrito al seu servisi.

Diu un refrá castellá: *el roce engendra el cariño*, y de la exactitud y veritat d' esta afirmasió pôden respondre la muller del comisioniste y el seu compatriota Rafaelillo. Primer, miraes furtives

y fuchint la vista els dos cuant s' encontraben; después ya un poquet mes descaraes y últimament frecuentes encuentros y prolongaes contemplasións.

Els ulls chicotets, pero avispats de Socorrito, tenien sértia atracció pera Rafél, y el aspécte simpatich y l' esplendidés de tots els seus actes echersien una poderosa influénsia en l' ánimo de l' andalusa.

Tot el camí el pasá D. Juan asomat al finestró del coche y la criaeta de Socorro dormitant tranquilament, recliná en lo sistellót ahon duyen els avios. Satorres y la muller del viachant, ni partisipaben de les gratisimes vistes panorámiques ni se preocupaben d' atra cosa que de contemplarse en el machor dels descaros y sense el mes mínim recato. ¡Pobre Gutiérrez!

Arribaren per fi al terme del viache. D. Juan, algo escamat per el silénsi que notá qu' habien guardat els dos compañeros d' expedisió, tingué qu' avisarlos de que ya estaban en *Saint-Cloud*.

—¡Qué pronte ham arribat! —exclamá Socorrito com sorpresa.

—Sí, es que vá molt de presa este ferrocarril —afegí el tutor de Satorres.

Despertaren á la fadrineta y baixaren del vagó.

Enfront de la estació hian uns cuants chalets, presioses casetes de variats colors, rodechaes de empalisaes molt boniques. Casi totes tenen el seu chardinet, desde ahon se contempla un encantaor panorama, no deixantse may de vore al fondo, un poc paca la dreta, l' inmensa Torre Eiffel y la cúpula del hospital de *Saint Lazare* y *Notre-Dame*.

Els expedicionaris s' internaren cap al poble, y en una presiosa caseta, pintá de color rosa en fins tóns blaus, sentaren els seus reals.

Allí, esquivant la presénsia de D. Juan y habent en ans enviat á la chiqueta á la estació en escusa de que s' enterara de les hòres d' ixida dels trens á París, alcansá Rafél atra victòria amorosa.

Socorrito, la chentil andalusa de cós mimbrechant, la d' els ulls avispats, la salerosa española, caigué en los brasos del chove español, galant y expléndit, rendida á les súplices d' ell, que li demanaba una carisia de manera imposible de negar.....

II

Als pôchs dies d' anarsen Satorres de Valensia, Amparito caigué malalta. Estaba maleta, molt delicá. ¡Pôbre Amparito! La enfermetat que patia era misteriosa; una gran postrasió, molta y molt freqüent febra, immensa debilitat... sempre plorant, sense atendre al consol que sa mare volia donarli... ¿qué tenia aquella chica? El seu cós no era el mateix, pareixia el d' una aguila esquálida, asmática y gotosa... la seua cara te vrer aspécte de difunt... ¡infelis!! ¡cuánt patix!

Sa mare, la pôbra señora Elisa, ha empeñat tot lo empeñable pa comprarli medesines; no li queda casi res... ¡pôbra señora! El meche, persona caritativa com casi tots els de la seua profesió, no sols li ha dit qu' á ell no li ha de pagar, sino que se pren un gran interès per aliviarla y li dà algunes medesines sense que la señora Elisa s' apersibixca pa no aumentar el seu dolor.

Amparo no millora, Amparo camina molt de presa cap al sél...

Sinc mesos pôrta ya sense alsarse del llit; els seus ulls afoñats, torbosos, mustios, sense brillo y de mirá fija en el trespol, donarien á entendre, si algú sapiera que está enamorá, qu' el seu Rafel l' ha olvidat, que ni una carta li ha escrit, que la engañaba, que li churaba en fals... Y ella, en cambit, no 'l malaix, al contrari, sempre espera sa vinguda, confia en que tornará... ¡infelis!..

Cuant la febra li agarra fôrt, plóra sense que li asome als ulls ni una llágrima; quant delira nomena la Alameda ..

Atres vegaes besa fôrt y alsa ses grógnies manetes fent ademá de cridar á algú; sonriu en tristor, y chuntantles pareix que demane algo al sél...

Un anchelet naixcut mórt, el desespero, casi la locura de Amparo, la mare y la deshonra d' un llar honrat y digne qu' alvansá la mórt de la señora Elisa, han segut els fruts d' el amor de Satorres. ¡Inchustisies de Deu!

III

Lo que no se fá es lo que no se sap. ¡Cuánta veritat es asó!

Y menos mal que D. Juan ho sabé á temps y ordená á Rafel que s' en anara en seguida de París, que tornara cap á España, pues el marit de la andalusa s' había enterat del ultrache inferit á la seua honra entre Socorro y el amich compatriota, y anaba

buscantlo pa soltarli dos bofetaes com á un quantsevól, y provocar una d' eixes seremonies ridículas á les qu' el món ha donat en dirlos llansos d' honor, com si tal sentiment tinguera intervenció directa ú indirecta en eixes seremónies.

Satorres ni siquiera replicá á lo dit per el seu tutor, y més de presa que corrent prengué el tren, deixantse allí á D. Juan pa qu' arreglara el conte de la fonda y replegara els equipaches. Inesperat epilech á tan risueño y venturós viache.

I V

Pronte se cumplirán les senténsies que li tiraren tots els qu' el coneixen. En cuan Satorres cumplí veintitres anys, el «consell de familia» li entregá, prou augmentá per sèrt, la fortuna que sos pares, á fórsa de sacrificis y laboriós traball, lograren replegar. Tan pronte pasá al seu poder, escomensá Rafél á dilapidarla de la manera mes llastimosa.

Se rodechá d' un sircul d' amichs, que no eren atra cosa que sangoneres qu' á còsta d' ell vivien y medraben.

El lujo, tots eixos visis qu' en l' alto rango se dihuén *sports*, automovilisme, les caseríes, les mes costoses diversions, eren lés úniques faenes á que se dedicaba, gastant á borsa plena, tirant els dinés.

Ni els consells dels antichs tutors, ni les reflexions que li feen els verdaders amichs podien conseguir que variara de rumbo.

Ell oia en mes ó menos calma les filípiques, después contestaba:

— Gaste de lo meu y á ningú demane rés, y si gaste, perque puch y vullch; deixeume estar que ya m' apañaré; después de tot, ya sé lo que me fás.

Tenia rahó, pero la rahó dels torpes y visiosos: li faltaba llòchica, molt de sentit y saber lo que còsta de suar una peseta.

Portant una vida anárquicament doméstica com la qu' ell portaba se creia l' hóme mes venturós de la térra.

Mes, no tot en ell eren alegrías; aislat, á sóles en realitat, perque els amichs no podien crearli un ambient de cariño, qu' era lo qu' ell desichaba en els moments de reflexió y calma, nesesitaba un algo, un molt que no tenia, pero què podía alcansar.

Sa casa, montá lujosament, en verdader lujo oriental, li resultaba freda, marmórea, solitaria. Servit per chents asalariaes, po-

día conseguir si, que l' olvidaren llauchers y listos, pero no encontraba en ell halagos y mimos; tenía que llimitarse á donar ordens, que vea automáticamente cumplides, pero, no era alló lo qu' ell anhelaba.

Cuant Rafél se posaba á pensar, s' anrecordaba del matrimóni com unich remey pa resoldre aquella situació. Desichaba encontrar una dóna sublime que li agradara, volía animar aquella casa aportant á ella la figura d' un anchel hermós en les condicions fisiques y morals, pa que adorántla ell, ella el vullguera molt, pero no com Socorrito volia á Gutiérrez.

Recordaba alguna de les moltes qu' había engañat, deixantles luego d' enamorarles, pero tenía aquells recórts com cosa de poca importansia, y més que res, com próba de les condicions *donjuanesques* que l' adornaben.

¿Ahón encontrar la destiná á ser la siñora de Satorres?

Era diffisil, y ademés ¿qué dirien els amichs? Sense ducte, li dirien loco, pròsaich, vulgar. ¡Casarse!... ¡bah! De boca en boca correria la notisia «Rafél Satorres va á casarse». ¡Tonto! li dirien els més arrimats, els demés se riurien al vorel. Era més bonico lo atre, lo de fer vida de casat sense que fora presís anar á la sacristía... Si fera aixó no 'l criticarien, porque casarse d' eixe modo era lo qu' estaba de móda, lo elegant.

El qu' es casa, ante la lley se veu obligat á estar sempre unit á la dóna que pren per compaüera. Si per desgrasia no es honrá, si 'l engaña, si fea com Socorrito en el bó de Gutiérrez, tenía que abandonarla per no matarla; comprobat ó quisá presumit qu' es adultera, la sosietat, en les loques teories que sobre asó sosté, el miraría de mala manera si no donaba un escàndalo pera porgar així, per tan extravagant prosediment, l' honor tacat.

Si el seu cór sentia un impúls chenerós y volía perdonar á la caiguda, el mon el calificaría de modo pôch apresiable; de manera es que á la fórsa tenía que ser un bochi; á la fórsa tenía que castigarla. ¡Era cosa molt seria desidirse per el casament!

Y suponent qu' una vegá casat fora tot felisitat y ventura en sa casa, deixant apart la psicolochía de la sosietat en que vivia, relacioná en la trasendénsia del matrimóni, no se li ocultaba á Satorres que al elevar al rango de muller pròpia á la dóna que li

agradara pa ser dueño dels seus encants, aseptaba la penosa obligació d' atendre continuament á les numeroses nesesitats de la casa. Tenia que deixarse per complet els *sports*, havia de cuidar de la muller, acompañarla.

Ella protestaria si seguia portant el seu hóme la vida desordená de fadri; ell tal volta tratara de convénserla, pero el final estava previst: les carisies y halagos d' ella acabarien per ferli vore qu' era convenient sedir á les seues súpliques y tindria qu' acabar convertintse en el tipo vulgar de siñor casat, per el que sempre havia sentit repugnansia. No casantse podia seguir sent qui sempre havia segut; sí, indudablement era preferible per tots els costats tindre dóna traspasable, de recambi, temporera...

V

—Mira, ché, ho sent moltisim; si en algo te puch achudar...

—Grasies, moltes grases, no puch dir que no.

—Pero, ¿cóm va ser aixó?

—De la mes trist de les maneres...

—Contam algo, digues cóm te pasá, contam Rafél.

Satorres mirá al seu amich, se mosegá els llabis y:

—Me presentaren, air feu dos àns, á una chove madrileña, neboda dels de Haro. Li dien Luisa, estava algo política en els seus tíos, y ells ni siquiera s' anrecordaben de que tal neboda tenien, ¿per qué? Yo tampóch ho sabia: vaig fer amistat en ella de tal módo, qu' als quinse ó désat dies de coneixerla era ya el seu novio: no tenia mes parents que una tia, en compañía de la que vivia en un tercer piso d' un lluntá carreró en les afóres de la ciutat.

A mí la chica m' agradá, y si be es veritat qu' en un momentet, molt curt, moment de locura, pensí casarme en ella, después fiu el propósit de conseguir lo que d' atres havia conseguit y anarme evaporant lentament, hasta desapareixer.

Els proposí qu' es cambiaren de casa, pagant yo de mon conte el lloguer: la tia y Luisa s' negaren enérchicamente, de módo es que no parli mes del asunt. Un dia me contaren que, per no sé quin incident, habien tingut un gran disgust en la veïnhia del primer pis. Entónses yo els demostrí la nesesitat de cambiar de domisili: als pòchs dies vivien en puesto molt distint.

Les relasións que yo tenía en la chica no pasaben de honestísmes.

Un dia m' indicaren que feia molt de temps que no habien anat al teatro y els vaig prometer que per la nit les portaría á vore la funsió d' Apolo. Vaig cumplir la paraula, anarem al teatro; era la primer vegá qu' ixqui al carrer en Luisa y la parenta.

En el teatro sosoí lo que yo esperaba: tots els meus amichs s' admiraben, de manera molt visible, al contemplarme trasformat en el mes felís dels enamorats.

Me miraben extrañats, m' enfilaben alguns en els gemelos y al saludarme se rien de módo que pareixia qu' es burlaben.

S' acabá la funsió, no tan pronte com yo desichaba, pues estaba de lo mes nerviós, y acompañí hasta casa á la nebóda y á la tía. M' en aní después al café á pendrem un resoponet, y allí vaig rebre del meu amich Carlos Brugada, la mes inesperá confidénsia. La mehua novia había segut tres mesos avans la que ida de Don Fausto Bás, rich comersiant catalá, que la tenia guardaeta en un paraís en miniatura; un mal pas que pegá el pobre señor l' arruiná, y entones Luisa alsá el volý y s' en vingué á Valensia, acompañá de la tía, que si que ho era, pero no de parentéla ..

Aquélla revelasió, en llóch d' entristirmé, me sorprengué agradablement. ¿Per qué no habia yo de fer la mehua compañera á Luisa sense anar á vore al Sr. Vicari? ¿No podria yo conseguir lo qué tingué aquell comersiant catalá? Y ademés, ¿no podía yo pagarli expléndidament el seu amor, rodechantla de tota clase de comoditat? ¿No tindria ella satisfets tots els seus caprichos si aseptaba?

Aquella nit me paregué interminable; volía yo qu' els rellonches anaren de presa y qu' es fera hora de vore á Luisa pa dirli lo que pensaba, pa proposarli que forem lo que habien segut ella y el Sr. Bás.

Tot vé y tot pasa, així vingué l' hora de vorem en Luisa. Li parlí clar, y convensuda de qu' era inútil negar y de que li convenien les mehues proposisións, aseptá mostrantse conforme en tot lo proposat per mí.

Als tres mesos de viure chunts me creia l' hóme més felís de l' univérs; li prenguí tal cariño, la vullguí tant, que no tenia secrets pera ella. Luisa era la dueña de ma casa, disponía, orde-

naba, fea y desfea en atino y talent, que mereixien la mehua aprobació y la confiansa més completa. Si me donaba conte de lo que gastaba ó de lo que volia fer, yo m' enfadaba y li repetia que tot lo que fera estaba ben fet, que allí era ella l' ama.

Uns amichs organisáren una casera en la quinta del Conde de Alava; m' invitaren y no hagué modo d' excusarme; la casera duraría quinse dies, els vaig dir que contaren en mí. Quant liu diguí á Luisa es posá molt trista y me pregá, chemecant y acarisiantme, que no m' en anara, que diguera qu' estava delicat. No puguí dónarli gust y tinguí qu' anarmen en els amichs. ¡Qué despedida més téndra! ¡qu' adiós més apasionats cuant vore que m' en anaba en els atres casaors!

Vaig estar tentat de tornarmen arrere pa calmar aquells plòrs.

Aixó debies haber fet —interrumpí l' amich, á qui Satorres contá sa ruina—tú no debies volerla molt cuant la deixares aixina.

—Si que la volía, sí, y si que debía d' haberme quedat, per que al tornar de l' excursió vaig correr presurós pa donarli una sorpresa, pues ella no m' esperaba hasta el dia vint, y yo vaig tornar el dote, als quatre dies de habermen anat. Calcula tú cóm me posaríà yo al arribar á casa y dirme la portera que la señoreta no estava allí, que s' en había anat ya fea dos dies. Vaig auvrir la pórta y entrí en l' habitació com aturdit: el cór me dia algo que yo no volía escoltar... Ensengui la llum y vaig vore... ¡criminal! el ropero, antes atiborrat de richs vestits d' ella y molts traches meus, desért; la caixa de caudals auberta, la caixeta de les halaxies que gastabem els dos, vuida; el dia antes d' anarmen vaig hipotecar la última finca que tenia lliure, pues ya saps que yo gastaba molt; m' entregaren déu mil duros (el impòrt de l' hipoteca) y no els vaig dur al Banch, en les preses de la partida. ¡Be li vingué á la lladrona que mels deixara en casa! ¡pa ella foren! jella mels va robar, no deixantme atra cosa que dos biliets d' á déu duros y un paperet escrit en el que dia: «adiós, m'en vaig; perdona á Luisa»!...

VI

Después de sinch anys de dur una vida miseriosa, menchant de la caritat dels antichs amichs y vestint de lo qu' estos habien de tirar, Rafél Satorres ha tornat á ser rich.

Una nit, en els dinés qu' els guañá á varios amigachos chuant al bacarrat en el mes apartat rincó d' un fonducho de cuarta clase, comprá un billet del Loto.

Lil va vendre una dóna no mal pareguda, á la que Rafél li digué quatre galanteries, per costum, sense reparar en ella. Dos dies después botaba Satorres d' alegría; li habien tocat 250.000 pesetes, el prémít machor d' aquella extracció.

Cuant ell, loco d' emosió, aná á buscar á la billetera pa gratificarla expléndidament, se va vore afrontat. Al donarli uns billets de Banch en aire de protecció, la billetera alsá la cara, se desnugá el moaor que duya al cap, y buscant que la llum del faról próximo illuminara la sehua cara, en ademá de rabia sega, esgarrrant els billets que Satorres li oferia, en crit de fiera á la que róben el cachorro, li chillá:

—No 's paguen aixina deutes com el que tú tens en mí. ¡Mal hóme! ¡Roín!

El efécte qu' estes paraules produiren en Rafél no son descriptibles. Efectivament, no podía saldar aixina son conte.

Era Amparito, la que per una ironia de la chustisia y per una mofa del destino, había fet rich al que li robá la honra... ¡Cóses de la vida!

Cuant morí sa mare, l' arreplegaren unes amigues; durant el dia es guañaba un escás chornal; per la nit era billetera.

Valensia, Abril 1910.

Ramón J. Crespo Martín.

EL NÚMERO 12 DE EL CUENTO VALENCIÁ PUBLICARÁ Amor Extrañ

Orichinal de **Visént Ramón Méndez**

Dibuixos de **C. Cebrián Pons**

Adverténsia y súplica

Preguem á nostres llechidors mos perdonen per no haber publicat á son degut temps el present número. Dificultats imprevistes mos obliguen á no poder cumplir nóstre desig. Hui, confiats en la bondat d' el pùblic valensiá, reanudém nostre treball, segurs de que mos dispensarà la falta comesa y seguirá favorint nòstra modesta publicació.

Aixina ho esperém.

Obras de Bernat Morales San Martín

L· Alcaldesa.—**La tribuna roja**, á 1 peseta eixemplar.
—La Rulla, 2 pesetes.—**Flor de Pecat**, 40 céntims.

De venta en les prinsipals llibreries.—Rebaixa del 25 per 100 al que les adquerixca en esta Administrasió, ó en casa del autor, C. SA-GRARI DEL SALVAOR, 6, prinsipal.

Cristalería.—**Llanternería.**—**Mecheros d' incandesénsia.**—
Camisetes y tubos.—**Instalacions d' aigua y gas.**—**Canals.**—**De-**
pòsits pa óli y pa vi.—**Bañeres.**—**Duches.**—**Neveres modélo es-**
pesial pa servisi de taula; modélos exclusius d' esta casa.—
Neveres montaes en móbles luxosíssims. Tines pa llugar.—
Faròls de allumbrat.—**Gasógenos de asetileno.**—**Mecheros.**—
Lires, etsétera.

VALENSIA J. OTS CARRER DE LA PUÑALERIA, 2
chunt al carrer de Saragosa.

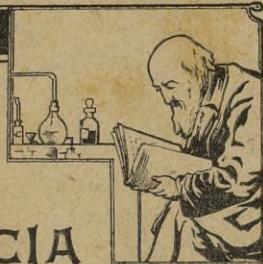
En la ADMINISTRASIÓN d' este periódich encontrará el
pùblic núumeros atrasats de "El
Cuento Valensiá" al préu corrent. S' ha posat á la venta la segón edi-
ció de «LA DESPOSADA DE LA MAR», de nóstre Director.

Periódichs de tota clase. — **S' en resibixen de tota España.**

Kiosco Popular.—P. Emilio Castelar.—**VALENSIA**

Oraw-Raff

Colón, 28.---VALENCIA

Grandes talleres de fotograbado
autotipia y zincografía

FOTOGRABADOS ESPECIALES

para Editores, Catálogos, Ilustraciones, Anuncios, Marcas
de Fábrica, Etiquetas.

Reproducciones artísticas y Fotografías de todas clases

EL JARABE BEBÉ

CURA LA TOS FERINA Y
TOTÀ CLASE DE TOS

Remej infalible y completamente inofensiu. Tots els frascos pòrtent
el sertificat, garantía del **Doctor Peset**.

Préu: 3 pesetes. Farmacia, Carda, 3, Valencia